

MONITOR

Na R. P. 1771.

Nro: LXXVIII.

Dnia 28. Września.

Si iudicas, cognosce. Seneca.

Młci Panie MONITOR.

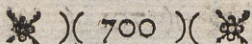
Nieraz zdarzyło mi się słyszeć wielu Kawalerów pafzkwiluiących w swoich dyskursach Damy, à osobliwie Warszawskie. Nie myślę y ia z żadną z tamecznych żenić się, ani żadnych z niemi nie mam amow. Jednak zdięty słuszną zelozyą, za tak delikatną ich sławę, mam honor przed W. M. Panem patronizować w ich sprawie, zapozwawszy wprzod tych wszystkich Jchmćiow do sądu Jego. Y tak zaczynam odpowiadać na ich zarzuty:

Ffff

Damy

Damy à osobliwie Warszawskie,
 że są Zalotnice, Kartownice, Prożnia-
 czki, Stroynisie, Umizgalkie, Zby-
 tnickie &c. Nie Ich to jest winą, na
 edukacyą y społecznosci, nie na nie
 narzekać mamy. Damy niech wyba-
 czą słowu, są to małpy, które co w
 nas widzą dla przypodobania się,
 toż czynią. Gdyby nic więcej procz
 cnot y dobrych czynności w nas
 nie widywały, upewniam, żeby sa-
 me pocziwemi były. Ale kiedy tru-
 dno znaleźć kawalera, któryby cno-
 tliwą kochał, y sam był cnotliwy,
 wrodzona chęć podobania nam się y
 miłość ku nam, przywodzi ie z wol-
 ną do naśladowania niecnot na-
 szych. One z niecnotliwościami te-
 mi, które w nich teraz upatrujemy;
 nie urodziły się zapewne, aleśmy ie
 sami utworzyli w nich przez złe
 słowa y czynności nasze. Każde
 dziecko małe jest iak wołk, z kto-
 rego Aniołka, lub Szatana ulepić
 można, my często obcuiący z niemi,
 byliś

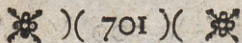

byliśmy ich tworcami według gu-
stu y sumnienia naszego. Zapozwa-
ni odemnie Jchmć, ieżli mi w tym
nie uwierzą, niech posłuchaiaą sław-
nego Francuzkiego Autora, (a) wszak
tę Francuzką modę gorszenia Dam,
tak bardzo ulubili, że ie y nie chcą
nigdy odmieniać. Mowi tedy on
tak, pisząc o nałogach tey plęi.

“Ieżeli ie gania, dla tego, że są
“kartownice, maia się czym z tey
“winy oczyścić. Większa część Mę-
“szczyzn sami ie do tego pociągają,
“z tego ie chwalą, y przykład im z
“siebie podają. One się na nich za-
“patrują, à ci im są wzorem, zaczym
“łącno pomiarkować, że to raczey
“na męszczyzny potrzeba wołać, y
“gniew swoim przeciwko nim wy-
“sforować, ponieważ oni to są, co
“approbuia to życie miękkie y pro-
“żnujące, co się w nim kochają, y na-
“mową swoją do niego przywodzą
“nie-

(a) J. X. Goussault w wyobrażeniu pocz-
ciwego Człowieka.

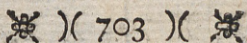
J. Louis

"niewiaſty. Oni to ſą pierwſi, co mo-
 wia, że Białogłowa, która ani grą ſię
 "bawi, ani kocha ſwiata, nie ieſt go-
 "dna, żeby ją mieć w powadze y po-
 "ſzanowaniu. Gdyby gra nie była
 "wkorzeniona do tego punktu, w kto-
 "rym ſię znayduie między męſzczy-
 "znami, gdyby ſię w niey tak bardzo
 "nie kochano, y gdyby częſtokroć
 "wielom nie czyniła zwyczajney y
 "przyiemney zabawy. Iacnoby było
 "uleczyć w Białogłowach ten nałóg,
 "y w krotkim czacie nie byłoby im
 "co wymawiać w tey mierze. Ganią
 "ieſzcze niewiaſty, kiedy ſą z nich
 "Zalotnice, a zkądże to pochodzi, że
 "ſą takie? ieżeli nie ztąd, że ie mę-
 "ſzczyźni chwają, że ie podchlebne-
 "mi ſerdecznościami ludzają, że applau-
 "dują bez przeſtanku ich przyiem-
 "ney poſtawie, ich ſtroiom, ich mło-
 "doſci, ich urodzie. Gdyby na Za-
 "lotnice oczy tylko z pogardą obra-
 "cano, nie byłoby żadney, gdyby
 "ludzie chcieli uwierzyć, że Zalotni-
 "ce

"ce noszą na swym czele znaki nie-
 "omylne złych skłonności swojego
 "serca, nie znalazłaby się żadna z
 "niewiaśt, któraby nią podobno być
 "chciała. Ale coż? co żywo się teraz
 "do tego rzuciło, żeby setną poka-
 "zać ludzkość takowym osobom,
 "czynić im tyśiączne usługi &c. czy
 "sposob, żeby się młode serca bronić
 "mogły przeciwko temu, co ich lech-
 "ce takowym kształtem? à zatym
 "mówić można, że to są męszczyźni,
 "ktorzy z niewiaśt Zalotnice robią,
 "gdyby się inaczej z niemi obcho-
 "dzili, nie widzianoby ich więcej.
 "Jestem nawet tego zdania, że gdy-
 "by wieże ułożone z rąbkow, koro-
 "nek y wstąg wystawione na dwa,
 "albo na trzy piętra, y to cokolwiek
 "widziemy dziś na głowach Białych-
 "głow, nie inaczej uwżano, tylko iako
 "znaki dowodne ich próżności, iż nie
 "rzekę, ich niepowściągliwości, prze-
 "stałyby bydź prędko w modzie, y
 "Architekci iużby nie byli więcej
 "obo-

“obowiązani brać miary na drzwi
 “w pokojach naszych, tak wielkie y
 “tak wysokie.

Coż tedy ci Jchmć odpowiedzą
 na to? pewnie iedni na drugich skła-
 dać będą, à każdy siebie niewiniąt-
 kiem uczyni? ach dałby to Bog!
 gdyby tak uczynili, te choć kłamli-
 we wymowki dawałyby poznać, że
 się tego cożkolwiek wstydzą, à za-
 tym możnaby się przecie kiedyżkol-
 wiek spodziewać w nich poprawy.
 Ale ach! ciężko y wspomnieć bez
 obrzydzenia y żalu! bardzo podo-
 bno wielu odważnie stanie przed
 sąd W. M. Pana, y śmiało się przy-
 znawać będą, à nawet niektorzy y szczycić z
 tym. Cudby to był wielki, gdyby choć kil-
 ku tego gatunku wstydzili się swęgo prze-
 winienia. O iak przykro uszom cnotliwym
 słuchać, gdy ieden zacznie się szczycić, iak
 podchlebnemi karessami nie na iedney
 Damie wymógł więcej, niż sumnienie po-
 zwala. Drugi, że to ma sobie za regułę do-
 brey manierey, aby którą tylko Panienkę, à
 osobliwie z cnotliwszych zobacz, zaraz ją
 iak nayneuczciwszym przywitał komplemen-
 tem, à tę, ktoraby na takie przywitanie za-
 wstydzila

wstydzila się, albo uciekała przed nim, nazy-
 wa zakonnica, grubianką, odludkiem &c. In-
 ny szczyli się, że jest w tej sztuce daleko
 biegleyszy, bo w samych iedwabnych słow-
 kach, y wysiłonych conceptach przesyła do
 oczu Dam bezwstydnosc, aby one choć y wsty-
 dliwe mogły się prędzey zgorzzyć, pokazując
 to po sobie, iż tego niby nie rozumieją, co
 słyszą. Inny się odzywa; że więcey jeszcze
 profituje, nie łóżąc wiele staranności y ukło-
 now, zaraz do nieuczciwey przychodzi z nie-
 mi poufałości. Inny, że dosyć jest dla niego,
 aby tylko odwiódł Panienkę na osobność, tam
 mimo wzgląd na urodę, na proźby y zbrania-
 nia się, nawet na duszę y sumnienie, gwałtem
 przymusza do dogodzenia żądzy swey niego-
 dziwey. Ach moy Boże! coż to za ślepotą!
 szczylić się z tym, czego się wstydzic potrze-
 ba? czyliż na to nam Bog dał wolę, abyśmy
 nią przeciwko niemu wołowali? Ey Przebog!
 gdzież jest wstyd? ach zamieniony za fromo-
 tną y krótką uciechę! gdzie rozum? zbłądził
 na ścieżkach nieprawości; gdzie sumnienie,
 ten nasz naywierniejszy Przyjaciel? przytłu-
 mione wielą ulubionemi szpetnościami. Wierz
 mi W. M. Pan, że sam z wielkim umartwie-
 niem nieraz nasłuchać się muszę tego gatu-
 nku rozmów. Z tej przyczyny sądzę, że nie
 Warszawa temu nie winna, ale wielość nie-
 cnotliwych w niej siedzących mężczyzn, bo
 jeżeli u nas na partykularzu tak wiele nasłu-
 chać się można, moy Boże, coż dopiero na tak
 wielkiey publice. Dzieie się to iak na iar-
 markach, im większy jarmark, tym więcey w
 nadziei sprzedania znoszą do tandety owych
 łachma-

łachmanow, szurgotow &c. Otoż tedy kiedy tak nam są w obrzydzeniu Warszawianki, nie czynmyż z Parafiankow Warszawianek. Gdyby każdy mężczyzna rozmawiał z Damą uczciwie, gdyby miał do niej poufałość, ale przystoyną, gdyby na koniec y iak naybardziej się w niej kochał, ale sercem czystym y wolnym od nieczystych passyi, ô iakby tylko same cnotliwe były niewiasty! ale to u nas iak prędko, który się taki znajdzie, drwią z niego na urząd, nazywają go dziwnym, ucieszonym, nie śmiałym &c. Inni mają go w podeyrzeniu, czernią sławę jego y Damy, czynią winą a ieszcze większą ten czysty affekt, iak ow nieporządny y gorzacy. Przeciwnie zaś, który choć przy pierwszym poznaniu Damy, głębiej w niej szpera affektu, niż Pan Bog przykazał, nazbyt się rozpościera z swemi wysilonemi żarcikami y conceptami, to łepski gracz; prawdziwy Dworak y poczeiwy człowiek, chociaż oczywiște y żywe dowody inaczey o nim sądzić każą. Nic tedy więcej nie potrzeba, tylko znieść surowym prawem ten zwyczaj y tak zastarzałą modę, a naznaczyć karę na przestępcow nowo ustanowioney mody, upewniam, że y młode Panienki będą cnotliwe, y stare niecnoty przynaymniey na oko z boiaźni kary poprawią się. Ale nie tylko ta moja odeszwa zciąga się do nie gorzienia Panien ale i mężarek, bo na fundamencie 9. Przykazania Boskiego.

Wiem że mądre rady W. M. P. pochodzące z miłości Oyczyzny skassują zapewne tę modę, dla tego kończę tę moję odeszwę tym, żem iest w wszystkich współobywatelów, a wszczegulności Dam

Datum
 w Niecnotliwcach

y W. M. Pana
 Szczerze życzliwym Sługą
 Damobroński.